



**Бурчак Станіслав**

**Бурчак Ліана**

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-1641-3251>

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0003-3807-4243>

## СИСТЕМА РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

**A** *Схарактеризовано систему розвитку творчості майбутніх учителів у процесі фахової підготовки. Наведено результати аналізу Закону України «Про освіту», професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», які дозволяють стверджувати, що науково-педагогічні працівники педагогічних закладів вищої освіти повинні комплексно, систематично й на високому науково-методичному рівні готувати здобувачів вищої освіти до виконання творчої педагогічної діяльності, а отже, й розвивати творчість майбутніх учителів у процесі їхньої фахової підготовки. Розкрито підсистеми системи розвитку творчості майбутніх учителів у процесі фахової підготовки (цілей, змісту, форм, методів, засобів, контролю).*

**Ключові слова:** розвиток творчості; система; майбутні педагоги; педагогічний університет; підсистеми; Нова українська школа

**S** *Burchak Stanislav, Burchak Liana. The system of creativity development of future teachers in the process of professional training.*

*The article characterizes the system of creativity development of future teachers in the process of professional training. The research presents the results of the analysis of the professional standard in professions «Primary school teacher of general secondary education», «Teacher of general secondary education», «Primary education teacher (with a diploma of junior specialist)». It confirms that scientific and pedagogical staff of pedagogical institutions of higher education should comprehensively, systematically and at a high scientific and methodological level prepare applicants for higher education to perform creative pedagogical activities, and therefore develop their creativity.*

*The definition of the concept «design» is formulated based on the analysis of scientific literature sources. The system of functions of pedagogical design (analytical, prognostic, constructive) is defined. It is noted that the design of the system performs the following stages: the study of the preconditions for the emergence of individual properties of its elements; establishing connections in the system; elucidation of types and forms of movement, changes, and interactions between elements in the system; definition and analysis of structure; analysis of the transformation of one system into another (which already contains a new structure and patterns).*

*In general, a system of creativity development of future mathematics teachers in the process of professional training has been developed and theoretically substantiated. The essence of subsystems of the system of creativity development (goals, content, forms, methods, means of control, etc.), subordinated to a common goal and aimed at fulfilling the proposed concept of creativity development of future mathematics teachers in the process of professional training.*

**Key words:** creativity development; system; future teachers; pedagogical university; subsystems; New Ukrainian school

**Бурчак Станіслав Олександрович**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізико-математичної освіти та інформатики, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Україна

**Burchak Stanislav**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Physical and Mathematical Education and Informatics, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Hlukhiv, Ukraine

**E-mail:** [stas5578086@gmail.com](mailto:stas5578086@gmail.com)

**Бурчак Ліана Володимирівна**, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри біології та основ сільського господарства, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Україна

**Burchak Liana**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Biology and agriculture groundings, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Hlukhiv, Ukraine

**E-mail:** [liana1335502@gmail.com](mailto:liana1335502@gmail.com)

**Актуальність проблеми.** Аналіз професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» [8] показує, що сучасний учитель має розпоряджатися і володіти набором спеціальних здатностей, спрямованих на розв'язання професійних завдань, які ставить перед ним школа і суспільство:

досліджувати, проектувати, створювати освітні ситуації, що забезпечуватимуть формування і розвиток здатностей і компетентностей індивіда в процесі здобуття освіти.

В умовах реформування системи освіти України, серед яких чільне місце посідає Нова українська школа, головною метою якої є створення комфортних умов навчання учнів, де вони не лише отримуватимуть теоретичні знання, а й уміння використовувати їх у професійній діяль-

ності й повсякденному житті. У зв'язку з упровадженням у закладах загальної середньої освіти новітніх технологій сучасні учителі мають опанувати глибокі методологічні знання, володіти низкою професійних умінь і здатностей розв'язувати типові й нетипові педагогічні завдання і ситуації [1; 6; 7].

Саме тому науково-педагогічні працівники педагогічних закладів вищої освіти повинні комплексно, систематично й на високому науково-методичному рівні готувати здобувачів вищої освіти до виконання творчої педагогічної діяльності, а отже, й розвивати творчість майбутніх учителів у процесі їхньої фахової підготовки [2].

**Аналіз попередніх досліджень і публікацій.** Чи не найголовнішим серед зазначених здатностей, з яких і складається педагогічний професіоналізм, є проектування, яке розглядаємо як побудову певного освітнього простору (система різноманітних діяльностей), що розкриває неочевидні ресурси, збагачує ресурсну базу сучасної педагогічної сфери.

Поняттям «проектування» як методом наукової та теоретичної діяльності займалися вітчизняні науковці (Н. Алексєєв, Л. Ващенко, Ю. Громико, Є. Ісаєв, О. Єфімов, О. Новіков, Д. Новіков, В. Слободчиков, М. Фіцула, Г. Щедровицький та ін.). Відзначимо, що багато вчених поняття «проектування» розглядає як діяльність, під час якої створюється певний проєкт.

Численна кількість наукових праць із теорії педагогічного проектування належить І. Зязюну, котрий так висловлюється про сутність проектування і моделювання: «Якщо модель у загальнонауковому сенсі є аналогом реально існуючого процесу, то проєкт визначає неіснуючі поки що об'єкти. Звідси моделі притаманна значно більша ступінь «об'єктивності», в той час як проєкт завжди є суб'єктивним. Важлива відмінність моделі й проєкту полягає в цілях їх створення. Модель створюється з метою вивчення об'єкта чи явища, одержання інформації про них, тоді як проєкт необхідний для конкретних дій перетворення об'єкта чи внесення коректив у його взаємодію з іншими системами. Отже, якщо з допомогою моделі означають, то з допомогою проєкту видозмінюють і керують педагогічними об'єктами» [3, с. 12].

Цікавою для нашого дослідження є система функцій педагогічного проектування, яка запропонована О. Ярошинською. Серед них: аналітична (вимагає виконання педагогічного аналізу, що відбувається не лише під час розроблення моделі, а й коли в ході «роботи» проєкту аналізується отримання нового вигляду); прогностична (передбачає побудови бажаних педагогічних результатів, які будуть ефективнішими порівняно з наявними); конструктивна (планування діяльності в процесі проектування й досягнення бажаних результатів [10; 11].

Проектування педагогічних систем завжди привертало до себе увагу дослідників. Теоретичні і методичні засади педагогічних систем знаходимо в наукових до-

робках дослідників: В. Безпалька, І. Беха, П. Вербицької, Н. Кузьміної, П. Лузана та ін., що дозволило констатувати достатній рівень розробленості окресленої проблеми. Безсумнівно, кожна система організована певним чином, спираючись на відношення, впорядкованість, зв'язки між елементами та структуру. Відношення системи розуміють як індивідуальні властивості її елементів. Зв'язки в системі обумовлюють рух її елементів, взаємодію й динамічність. Проектування системи відбувається за такими етапами: вивчення передумов появи індивідуальних властивостей її елементів; встановлення зв'язків у системі; з'ясування видів і форм руху, змін і взаємодії між елементами в системі; визначення й аналізування структури; аналіз перетворення однієї системи на другу.

Зауважимо, що в сучасній науковій літературі не існує єдиного підходу до визначення структури педагогічних систем, що можна пояснити мультиаспектністю її природи та різнобічністю освітнього процесу взагалі.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Розглянемо основні положення, що становлять основу проектування системи цілеспрямованого розвитку творчості майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки. Розглянемо детальніше елементи системи й встановимо зв'язки й відношення між ними.

**Мета статті:** схарактеризувати систему цілеспрямованого розвитку творчості майбутніх учителів у процесі фахової підготовки, виокремити її підсистеми та встановити зв'язки й відношення між ними.

**Викладення основного матеріалу.** На думку Н. Ткаченко, «системний характер професійної діяльності вчителів обумовлює необхідність відображення цілей цієї діяльності в педагогічній системі. Процедура декомпозиції та агрегування цілей уможливорює виокремлення ієрархічних рівнів цієї системи, зокрема, вищий рівень цілей поділяється на конкретні цілі нижчих рівнів» [9].

Цілі системи розвитку творчості майбутніх педагогів будуються відповідно до загальних потреб їхньої підготовки в аспекті творчості й мають містити навчальний, розвивальний і виховний компоненти.

На рівні навчання цілі системи повинні охопити теоретичну й практичну підготовку майбутніх педагогів до розвитку творчості. Цілі теоретичної підготовки (знання) вибудовуються, виходячи зі знань з освітніх компонентів ОПП за фаховою підготовкою, педагогіки, психології тощо; методологічних знань щодо творчої діяльності (знання ефективних методів, засобів розвитку творчості, форм і способів тощо). Цілі практичної підготовки (уміння й навички) виокремлюються шляхом аналізу посадових обов'язків учителя-предметника. Визначаємо декілька рівнів умінь і навичок: *рівень I* – комплексні цілі навчання за спеціальністю; *рівень II* – цілі самостійного навчання, а також ті, що формуються під час опанування дисциплін; *рівень III – IV* і т. д. – цілі навчання конкретних дисциплін, а також вивчення конкретного модуля дисципліни, теми тощо [4].

Розвивальні й виховні цілі розвитку творчості майбутніх учителів становлять ієрархію цілей розвитку професійних якостей майбутнього фахівця, серед яких: зовнішні (вихованість, комунікабельність, креативність тощо); внутрішні (педагогічний такт, самокритичність, рефлексивність

тощо); професійні (ділові якості, професійно-особистісні тощо). Усі окреслені вище цілі є взаємопов'язаними завдяки структурним зв'язкам. Ієрархія цілей системи розвитку творчості майбутніх педагогів подана на *рис. 1*:

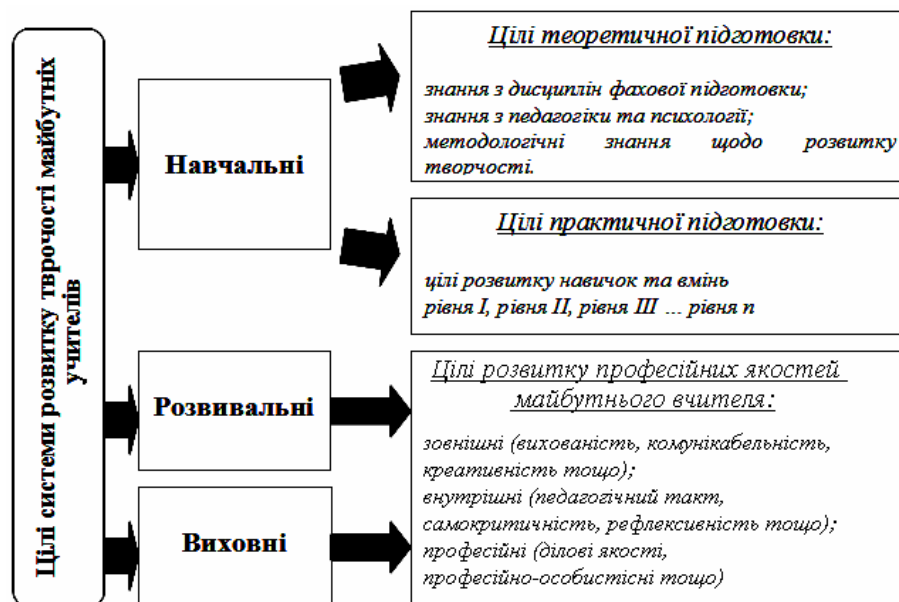


Рис. 1. Ієрархія цілей системи розвитку творчості майбутніх учителів

Зупинимось детальніше на змісті, що є елементом системи розвитку творчості майбутніх педагогів. Зміст навчання є системою, що містить характеристики складу елементів, зв'язки між елементами, функції тощо. На зміст системи впливають зовнішні фактори, що виникають у процесі появи нових ідей, теорій, а також потреб суспільства. Окрім того, вплив на систему змісту навчання можливий і від внутрішніх факторів, що утворюються під час поєднання елементів або їх груп, тому в системі змісту навчання треба виділяти зовнішні та внутрішні зв'язки.

Як і систему цілей розвитку творчості майбутніх педагогів, систему змісту також представлено ієрархічною структурою: *рівень I* – елементи змісту, що відображають професійну діяльність майбутніх учителів (загальний рівень теоретичного розуміння змісту фахової підготовки здобувачів освіти); *рівень II* – конкретизація елементів змісту, встановлення міжпредметних зв'язків; *рівень III* – реалізація змісту освіти в освітніх компонентах, робочих програмах, методичних рекомендаціях тощо.

Кожен із перелічених рівнів є структурою, що складається з елементів, функцій і зв'язків. Рівні перебувають між собою в певних відношеннях. Побудова змісту відбувається від загального до часткового.

Отже, зміст системи цілеспрямованого розвитку творчості майбутніх педагогів має відображати освітні цілі, представляти ієрархічну, цілісну, впорядковану й організовану структуру.

Ще одним елементом системи розвитку творчості майбутніх учителів є методи навчання. Під методом розуміємо спосіб організації діяльності майбутніх професіоналів, що стосується засвоєння знань, умінь і навичок, професійно важливих якостей та охоплює дії, прийоми та операції. Методи обумовлюють дієвість педагогічної системи.

У нашому дослідженні методи можна представити через послідовність етапів розвитку творчості майбутніх учителів (інформаційно-мотиваційного, змістово-процесуального, творчо-моделювального, результативно-корекційного). Кожний із зазначених етапів розвитку творчості передбачає сукупність різноманітних процесів і дій, що пов'язані між собою.

На інформаційно-мотиваційному етапі відбувається декомпозиція цілей, вивчення основних функцій системи. На змістово-процесуальному етапі здійснюється аналіз системи, описуються фактори впливу, виокремлюються закони функціонування елементів системи, умови існування, визначаються взаємозв'язки між компонентами, причини розвитку системи, діагностувальний інструментарій, критерії та показники її ефективності тощо. Творчо-моделювальний етап характеризується проведенням синтезу системи нового змісту, де здійснюється процес розкриття ролей кожного елемента в системі цілого. На результативно-корекційному етапі відбувається перевірка отриманих результатів діяльності системи, порівняння їх із системою цілей і встановлення відповідності. У результаті встанов-

лення відповідності можливі такі варіанти: результати відповідають поставленим цілям повністю; результати відповідають поставленим цілям неповністю; результати зовсім не відповідають поставленим цілям, що потребує повернення на попередні етапи й коригування. Метод розвитку творчості майбутніх учителів має підкріплюватися відповідними засобами, що мають інформаційне навантаження. Засоби навчання, як відомо, відображають як зміст навчання, так і послідовність етапів його засвоєння. Звідси можна зробити висновок, що засоби навчання реалізують структурно-функціональний складник системи (кожен етап складається із послідовності операцій, кожна з яких становить сукупність дій). Отже, зазначена ієрархічна система засобів навчання повинна бути використана в процесі проєк-

тування системи розвитку творчості майбутніх учителів.

Розглянемо системну організацію форм навчання, що виступають наступним елементом системи розвитку творчості майбутніх педагогів. У процесі розвитку їхньої творчості використовуються індивідуальна, парна, групова й колективна форми навчання.

Індивідуальна форма навчання передбачає наявність педагогічної системи й суб'єкта навчання (здобувача вищої освіти). Організація освітньої діяльності під час такої форми навчання передбачає використання методів і засобів, що сприяють самостійній роботі, а фіксованими залишаються зміст і цілі навчання.

Для парної форми навчання характерні зв'язки між двома суб'єктами – педагогом і системою (рис. 2):

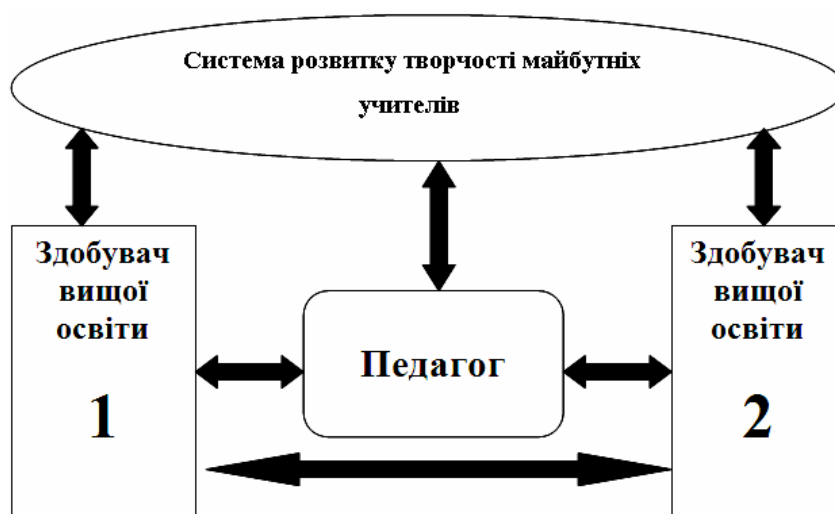


Рис. 2. Різновиди зв'язків за парною формою навчання

Безсумнівно, окремі методи й засоби за такої форми навчання відрізняються від тих, які використовуються для індивідуальної форми навчання.

Фронтальна форма організації освітньої діяльності характеризується встановленням зв'язків між педагогом і

скінченною кількістю здобувачів освіти. Стосунки між здобувачами майже не встановлюються, що відрізняє цю форму від групової, під час якої зв'язки встановлюються між педагогом і окремими групами здобувачів вищої освіти (рис. 3):

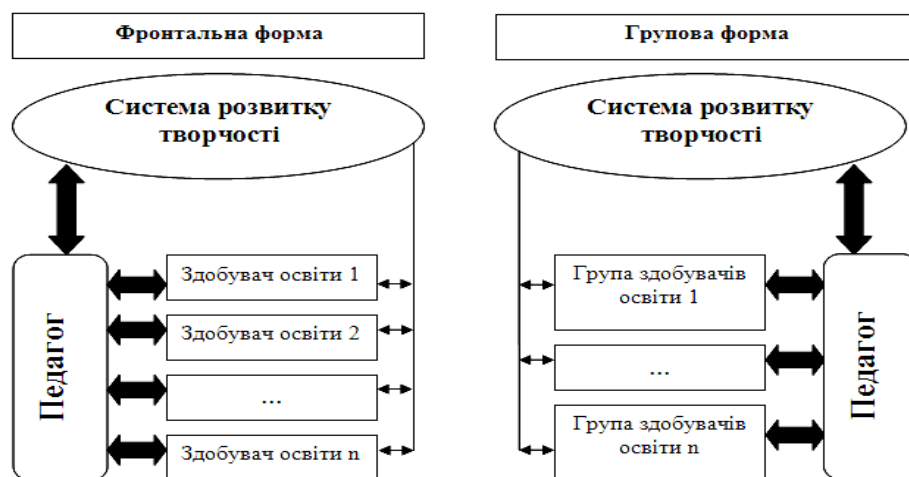


Рис. 3. Різновиди зв'язків під час фронтальної та групової форми навчання

Під час колективної форми навчання встановлюються зв'язки між педагогом, системою, скінченною кіль-

кістю здобувачів освіти, які мають зв'язки між собою (рис. 4):



Рис. 4. Різновиди зв'язків під час колективної форми навчання

Отже, нами визначено елементи, структуру й зв'язки, необхідні для використання в системі розвитку творчості майбутніх учителів у процесі фахової підготовки.

Схарактеризуємо методологічні позиції підсистеми контролю розвитку творчості майбутніх педагогів. Під контролем розуміємо вимір і оцінювання результатів їхньої освітньої діяльності. Цю процедуру називають перевіркою [5].

Також розрізняють: оцінювання (процес), оцінку (результат), облік (фіксація), який відбувається за допомогою

оцінок, балів, визначення рейтингу. Бали, як оцінка, говорять про рівень розвитку компонентів розвитку творчості здобувачів освіти.

**Результати дослідження.** Системний аналіз дозволив виявити структуру системи розвитку творчості майбутніх учителів у процесі фахової підготовки як багаторівневий конструкт, що характеризується цілісністю й системністю зв'язків між його елементами (підсистемами) (рис. 5):

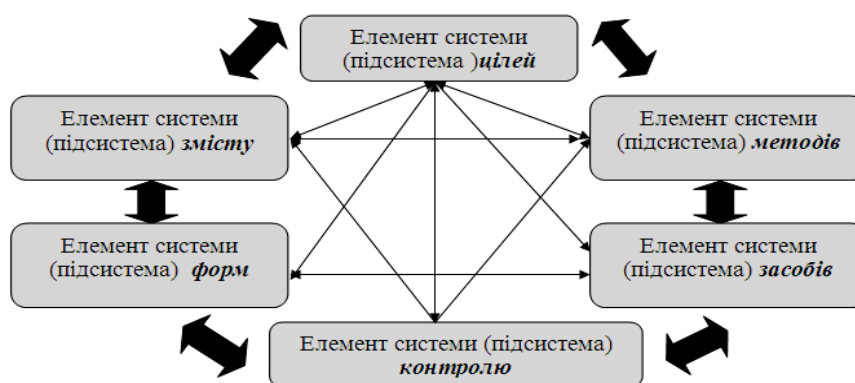


Рис. 5. Структура системи розвитку творчості майбутніх учителів

Зауважимо, що відсутність довільного елемента у зазначеній структурі робить неможливою освітню діяльність, порушує систему, а отже, руйнує цілісність педагогічного процесу.

**Висновки з даного дослідження.** Розроблено й теоретично обґрунтовано систему цілеспрямованого розвитку творчості майбутніх учителів у процесі фахової підготовки, що відображає основні складники освітнього процесу та сприяє подоланню суперечностей, наявних у практиці, шляхом реалізації ідей творчого розвитку здобувачів вищої освіти в педагогічному університеті й поєднання класичних і творчих методів, традиційних та інноваційних

технологій у процесі їхньої фахової підготовки. Розкрито сутність підсистем системи розвитку творчості (цілей, змісту, форм, методів, засобів контролю тощо), підпорядкованих спільній меті й спрямованих на виконання запропонованої концепції цілеспрямованого розвитку творчості майбутніх учителів у процесі фахової підготовки.

#### 📖 Список використаних джерел

1. Бурчак С. О. Творчий розвиток майбутніх учителів математики: теорія і практика : монографія / за наук. ред. В. П. Курок. Суми : Ельдорадо, 2021. 480 с.
2. Бурчак С. О., Бурчак Л. В. Проектування системи розвитку творчості майбутніх учителів у процесі фахової підготовки. Педагогіка формування твор-

- чої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. праць / голов. ред. А. В. Суценько. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 71. Т. 2. С. 51–56.
3. Зязюн І. А. Цілісний методологічний підхід у педагогічному науковому дослідженні. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи*: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. Хмельницький, 2011. С. 7–13.
  4. Ковальчук В. І. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах інформаційного суспільства. *Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент*: кол. монографія / за наук. ред.: М. О. Кириченко, Л. М. Сергєєвої. Київ: Інтерсервіс, 2018. С. 133–157.
  5. Лузан П. Г. Оцінювання якості професійної підготовки фахівців: сучасні підходи. *Професійна освіта*. 2020. № 3. С. 9–13.
  6. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / за заг. ред. М. Грищенка. Київ, 2016. 36 с. URL: <http://zakinppp.org.ua/images/2017/docs/10/konczepczija.pdf> (дата звернення 02.09.2021 р.).
  7. Про освіту: Закон України від 05.09.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 03.09.2021 р.)
  8. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Наказ Міністерства освіти і науки України № 2736 від 23. 12. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 24.02.2021 р.).
  9. Ткаченко Н. М. Формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов: теорія і практика: монографія / за наук. ред. В. П. Курок. Суми: Цьома С.П., 2020. 454 с.
  10. Ярошинська О. О. Середовищний підхід в професійній освіті: теоретичні засади та перспективи впровадження. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*: зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / гол. ред. Н. С. Побірченко. Умань: ПП Жовтий О.О., 2017. Вип. 4, ч. 1. С. 104–109.
  11. Ярошинська О. О. Теоретичні і методичні засади проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2016. 543 с.
  3. Ziaziun, I. A. (2011). Tsilisnyi metodologichnyi pidkhdid u pedahohichnomu naukovomu doslidzhenni [A holistic methodological approach in pedagogical research]. In *Profesiine stanovlennia osobystosti: problemy i perspektyvy* [Professional development of personality: problems and prospects]: materialy IV mizhnar. nauk.-prakt. konf. (pp. 7-13). Khmelnytskyi [in Ukrainian].
  4. Kovalchuk, V. I. (2018). Profesiinyi rozvytok pedahohichnykh pratsivnykiv v umovakh informatsiinoho suspilstva [Professional development of pedagogical workers in the conditions of information society]. In M. O. Kyrychenka, L. M. Serheievoi (Eds.), *Vidkryta osvita: innovatsiini tekhnolohii ta menedzhment* [Open education: innovative technologies and management]: kol. monohrafiia (pp. 133-157). Kyiv: Interservis [in Ukrainian].
  5. Luzan, P. H. (2020). Otsiniuvannia yakosti profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv: suchasni pidkhody [Assessing the quality of professional training: modern approaches]. *Profesiina osvita* [Professional education], 3, 9-13 [in Ukrainian].
  6. Hryshchenko, M. (Ed.). (2016). *Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi osvity* [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary education reform]. Kyiv. Retrieved from <http://zakinppp.org.ua/images/2017/docs/10/konczepczija.pdf> [in Ukrainian].
  7. *Pro osvitu* [About education]: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
  8. *Profesiinyi standart za profesiiami «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoї osvity (z diplomom molodshchoho spetsialista)»* [Professional standard by professions «Primary school teacher of general secondary education», «Teacher of general secondary education», «Primary education teacher (with a diploma of junior specialist)»]. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 2736 vid 23. 12. 2020 r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> [in Ukrainian].
  9. Tkachenko, N. M. (2020). *Formuvannia profesiinoho imidzhu maibutnih uchyteliv inozemnykh mov: teoriia i praktyka* [Formation of professional image of future teachers of foreign languages: theory and practice]: monohrafiia. Sumy: Tsoma S. P. [in Ukrainian].
  10. Yaroshynska, O. O. (2017). Seredovyshchnyi pidkhdid v profesiinii osviti: teoretychni zasady ta perspektyvy vprovadzhenia [Environmental approach in vocational education: theoretical principles and prospects for implementation]. In N. S. Pobirchenko (Ed.), *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia* [Problems of modern teacher training]: zb. nauk. prats Umanskooho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychny (Is. 4, pat. 1, pp. 104-109). Uman: PP Zhovtyi O. O. [in Ukrainian].
  11. Yaroshynska, O. O. (2016). *Teoretychni i metodychni zasady proektuvannia osvitnoho seredovyshcha profesiinoi pidhotovky maibutnih uchyteliv pochatkovoї shkoly* [Theoretical and methodical bases of designing the educational environment of professional training of future primary school teachers]. (D. diss.). Uman: Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Pavla Tychny [in Ukrainian].

## References

1. Burchak, S. O. (2021). *Tvorchyi rozvytok maibutnih uchyteliv matematyky: teoriia i praktyka* [Creative development of future teachers of mathematics: theory and practice]: monohrafiia. Sumy: Eldorado [in Ukrainian].
2. Burchak, S. O., & Burchak, L. V. (2020). Proiektuvannia systemy rozvytku tvorchosti maibutnih uchyteliv u protsesi fakhovoi pidhotovky [Designing a system for the development of creativity of future teachers in the process of professional training]. In A. V. Sushchenko (Ed.), *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* [Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools]: zb. naukovykh prats (Is. 71, vol. 2, pp. 51-56). Zaporizhzhia: KPU [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції  
авторського оригіналу: 07.09.2021